

## IMPLIKACJE OPODATKOWANIA DOCHODÓW AKCJONARIUSZA SPÓŁKI KOMANDYTOWO-AKCYJNEJ DLA JEJ ATRAKCYJNOŚCI JAKO FORMY PRAWNEJ PROWADZENIA PRZEDSIĘBIORSTWA

### 1. WSTĘP

Działalność gospodarcza wykonywana jest w sposób ciągły i zorganizowany, przybierając określoną formę prawną przedsiębiorstwa. Konstytutywno-instrumentalny charakter formy prawnej obliguje potencjalnych przedsiębiorców do dokonania wyboru najbardziej właściwej formuły spośród określonego prawem kanonu i wiąże się m. in. z koniecznością opodatkowania dochodów właściciela, właścicieli bądź samego przedsiębiorstwa<sup>1</sup>.

Spółka komandytowo-akcyjna (w skr. S.K.A.) – obok spółki partnerskiej – jest jedną z najmłodszych w Polsce konstrukcji prawnych wykorzystywaną przez przedsiębiorców. Obecnie, w odniesieniu do spółek osobowych najwięcej kontrowersji i problemów metodyczno-badawczych wzbudza kwestia opodatkowania dochodów wspólników, powstających w wyniku prowadzenia spółki. Polskie prawo podatkowe traktuje spółki osobowe pod wieloma względami jako hybrydowe, tj. łączące cechy spółki osobowej i spółki kapitałowej<sup>2</sup>. Dla celów podatku dochodowego każdą spółkę osobową uznaje się za nieistniejącą, gdyż nie jest ona podmiotem stosunków podatkowo-prawnych. Dlatego też podatni-

---

\* Dr, Katedra Analizy i Strategii Przedsiębiorstwa, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 90–214, ul. Rewolucji 1905 r. nr 41.

<sup>1</sup> Por. A. Helin, A. Bernaziuk, *Kapitały własne w świetle prawa handlowego, bilansowego i podatkowego w różnych formach działalności gospodarczej*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2006, s. 17–18; D. M. Malinowski, *Przekształcenie spółki kapitałowej w osobową – opodatkowanie niepodzielonego zysku*, „Przegląd Podatkowy” 2012, nr 8, s. 3.

<sup>2</sup> S. Golec, *Opodatkowanie podatkiem dochodowym akcjonariuszy spółek komandytowo-akcyjnych – zagadnienia problemowe*, „Przegląd Podatkowy” 2012, nr 6, s. 7.

kami są wspólnicy spółki osobowej – osoby fizyczne i/lub osoby prawne<sup>3</sup>. Jednocześnie handlowe spółki osobowe (w skr. hso) mogą zawierać skuteczne umowy cywilnoprawne, w tym ze swoimi wspólnikami, co oznacza, że posiadają zdolność prawną<sup>4</sup>.

Zasadniczym celem artykułu jest przedstawienie zasad ustalania dochodu osoby fizycznej będącej akcjonariuszem spółki komandytowo-akcyjnej z tytułu udziału w zysku tejże spółki oraz jego opodatkowania w świetle obowiązujących przepisów prawnych.

## 2. STATUS I ROLA AKCJONARIUSZA W S.K.A.

*Spółką komandytowo-akcyjną jest spółka osobowa mająca na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której wobec wierzycieli za zob-*

<sup>3</sup> W zależności od statusu prawnego wspólnika spółki osobowej jego dochody z udziału w spółce są opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych (art. 8, ust. 1 *Ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych*. Tekst jedn., DzU 2010, nr 51, poz. 307 z późn. zm. – w skr. updog) lub też podatkiem dochodowym od osób prawnych (art. 5 ust. 1 *Ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych*. Tekst jedn., DzU 2011, nr 74, poz. 397 z późn. zm. – w skr. updog).

<sup>4</sup> Podstawowym aktem prawnym regulującym stosunki cywilnoprawne pomiędzy podmiotami tegoż prawa, czyli osobami fizycznymi, osobami prawnymi oraz jednostkami organizacyjnymi niebędącymi osobami prawnymi jest *Ustawa Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r.*, DzU 1964, nr 16, poz. 93 z późn. zm. (w skr. kc) – art. 1 i art. 33<sup>1</sup>. Każda osoba fizyczna w momencie urodzenia nabywa **zdolność prawną**, która polega na tym, że może być ona podmiotem praw i obowiązków z zakresu prawa cywilnego, np. może stać się wspólnikiem spółki, czy też na jej rzecz może zostać poczyniona darowizna (art. 8 kc). Z kolei, **pełną zdolność do czynności prawnych** każdy człowiek nabywa z chwilą uzyskania pełnoletności. Zdolność do czynności prawnych polega na zdolności do nabywania praw i zaciągania zobowiązań poprzez własne działanie (art. 11 kc). A zatem, osoby fizyczne mogą:

- nie mieć zdolności do czynności prawnych – są to osoby, które nie ukończyły 13 lat lub są osobami całkowicie ubezwłasnowolnionymi. Wykonanie czynności prawnej przez taką osobę nie wywołuje skutków prawnych, co wskazuje na jej nieważność (art. 12 kc).
- mieć ograniczoną zdolność do czynności prawnych – są to osoby małoletnie, które ukończyły 13 lat lub też osoby ubezwłasnowolnione częściowo (art. 15 kc).
- mieć pełną zdolność do czynności prawnych z chwilą osiągnięcia 18 roku życia (pełnoletności) lub zawarcia związku małżeńskiego.

Zgodnie z brzmieniem art. 33 kc, osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. **Osobowość prawną** polega na tym, iż każda jednostka organizacyjna w nią wyposażona może być samodzielnym podmiotem stosunków cywilnoprawnych. Osoby prawne składają oświadczenia woli poprzez swoje organy (art. 38 kc). Dlatego też przed zawarciem umowy z osobą prawną należy stwierdzić jej zdolność do zawarcia umowy i właściwą reprezentację poprzez statut oraz Krajowy Rejestr Sądowy.

Każda hso jest samodzielnym podmiotem prawa cywilnego, reprezentowanym przez wspólników i/lub innych przedstawicieli, posiadającym zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych (art. 8, par. 1ksh). M. S a c z y w k o, *Zakaz dokonywania czynności „z samym sobą” a reprezentacja spółki jawnej w umowach ze wspólnikami*, „Przegląd Prawa Podatkowego”, listopad 2012, nr 11, s. 53.

wiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem<sup>5</sup>. Wspólnikami w tej spółce zarówno komplementariuszami, jak i akcjonariuszami mogą być osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, lecz posiadające zdolność prawną (tab. 1).

Tabela 1

Dwukryterialny podział wspólników spółki komandytowo-akcyjnej

Wyszczególnienie	Kategorie wspólników S.K.A. według ksh		
Kategorie wspólników według kc	Akcjonariusz będący osobą fizyczną	Komplementariusz będący osobą fizyczną	Komplementariusz – akcjonariusz będący osobą fizyczną
	Akcjonariusz będący osobą prawną	Komplementariusz będący osobą prawną	Komplementariusz – akcjonariusz będący osobą prawną
	Akcjonariusz będący „ułomną” osobą prawną	Komplementariusz będący „ułomną” osobą prawną	Komplementariusz – akcjonariusz, będący „ułomną” osobą prawną

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ustawy z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*, DzU 2000, nr 94, poz. 1037 z późn. zm. oraz *Ustawy Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r.*, DzU 1964, nr 16, poz. 93 z późn. zm.

Akcjonariusz w spółce komandytowo-akcyjnej jest inwestorem pasywnym<sup>6</sup>. Zgodnie z brzmieniem art. 128 ksh rola akcjonariusza w S.K.A. sprowadza się jedynie do świadczeń określonych w statucie spółki, art. 138 ksh stwierdza, iż akcjonariusz może reprezentować spółkę jedynie jako pełnomocnik, zaś treść art. 135 ksh mówi, iż akcjonariusz nie odpowiada za zobowiązania spółki. Każdy akcjonariusz S.K.A. ma prawo uczestniczyć w walnym zgromadzeniu akcjonariuszy (art. 145, par. 2 ksh), a każda akcja objęta lub nabyta przez osobę, która nie jest komplementariuszem, daje prawo do jednego głosu, chyba że statut stanowi inaczej. Nie można całkowicie pozbawić akcjonariusza prawa głosu (art. 145, par.3 ksh). Akcjonariuszowi S.K.A. nie przysługuje prawo wypowiedzenia umowy spółki (art. 149, par. 2 ksh), ani też jego upadłość nie może być przyczyną rozwiązania spółki (art. 148, par. 2 ksh). Zgodnie z postanowieniami kodeksowymi zarówno komplementariusz, jak i akcjonariusz uczestniczą w zysku spółki proporcjonalnie do ich wkładów wniesionych do spółki, chyba że statut stanowi inaczej (art. 147, par. 1 ksh). Pozostałe kwestie dotyczące roli i statusu akcjonariusza S.K.A., a w szczególności przepisy dotyczące kapitału zakładowego, wkładów akcjonariuszy, akcji, rady nadzorczej i walnego zgroma-

<sup>5</sup> Art. 125 *Ustawy z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*, DzU 2000, nr 94, poz. 1037 z późn. zm.

<sup>6</sup> A. K i d y b a, *Nowy typ spółki – spółka komandytowo-akcyjna*, „Edukacja Prawnicza” 2002, nr 3, s. 12.

dzenia, Kodeks spółek handlowych reguluje częściowo i odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów o spółce akcyjnej (art. 126, par. 1, pkt 2 ksh). Zgodnie z utrwalonym w piśmiennictwie poglądem<sup>7</sup>, nakaz odpowiedniego stosowania norm może oznaczać, że: stosuje się je wprost, bez jakichkolwiek modyfikacji, lub stosuje się właśnie „odpowiednio”, a zatem po dokonaniu stosownych modyfikacji, lub rezygnuje się z ich aplikacji z uwagi na całkowitą odmienną instytucji, do której mają znaleźć zastosowanie. A zatem, stosując normy poprzez odesłanie, każdorazowo ocenia się sytuację prawną oraz faktyczną i podejmuje decyzję co do zakresu i sposobu zastosowania normy, do której przepis odsyła. Ta droga implementacji danego przepisu prawnego stwarza znaczne ryzyko przyjmowania odmiennych interpretacji i niepewność prawną. W przypadku S.K.A. należałoby owo odesłanie wyklądać z uwzględnieniem hybrydalnego charakteru spółki i jej osobowego, a nie jedynie kapitałowego, charakteru, za czym przemawia chociażby treść art. 2 ksh nakazująca odpowiednie stosowanie do spółek handlowych przepisów Kodeksu cywilnego<sup>8</sup>.

### 3. STATUS PODATKOWY AKCJONARIUSZA S.K.A.

Przepisy prawa podatkowego nie traktują spółek osobowych jednolicie na gruncie wszystkich podatków, którym obligatoryjnie podlegają. Generalnie, spółka osobowa utworzona w Polsce nie jest podatnikiem podatku dochodowego<sup>9</sup>. Podatnikami są wspólnicy spółki osobowej, których dochody z udziału w spółce opodatkowuje się, w zależności od formy prawnej, podatkiem dochodowym od osób prawnych<sup>10</sup> lub też podatkiem dochodowym od osób fizycznych<sup>11</sup>. Z punktu widzenia właścicieli spółki osobowej podstawowym atutem prowadzenia działalności gospodarczej w tej formie prawnej bezsprzecznie uznaje się eliminację podwójnego opodatkowania, tj. spółki i wspólników.

W myśl art. 8 ust. 1 updog przychody z udziału w spółce niebędącej osobą prawną u każdego podatnika określa się proporcjonalnie do jego prawa do udziału w zysku oraz zasadniczo łączy się z pozostałymi przychodami ze źródeł, z których dochód podlega opodatkowaniu wg progresywnej skali podatkowej. Możliwe jest również zastosowanie podatku liniowego<sup>12</sup>. Do tej kwestii pośred-

<sup>7</sup> S. Grzybowski (red.), *System prawa cywilnego*, t. 1, Wrocław 1985, s. 114; J. Nowacki, „Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, „Państwo i Prawo” 1964, nr 3, s. 367–368.

<sup>8</sup> K. Biłewska, *Zaskarżanie uchwał walnego zgromadzenia spółki komandytowo-akcyjnej – de lege lata i de lege ferenda*, „Przegląd Prawa Handlowego”, listopad 2012, nr 11, s. 50.

<sup>9</sup> Okazuje się, że spółka osobowa może być podmiotem podatków obrotowych, np. podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego, podatku od nieruchomości czy podatku od środków transportowych.

<sup>10</sup> *Ustawa z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym...*, *op. cit.*

<sup>11</sup> *Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym...*, *op. cit.*

<sup>12</sup> Podatnicy, zobowiązani do obliczenia i uiszczenia podatku dochodowego za dany rok kalendarzowy wg zasad ogólnych, stosują w tym celu skalę podatkową określoną w art. 27, ust. 1

nio odnoszą się także przepisy updog. Zgodnie z treścią art. 5, ust. 1 updog, przychody z udziału w takiej spółce łączy się z przychodami każdego wspólnika proporcjonalnie do posiadanego udziału<sup>13</sup>. Analogicznie, takie same zasady i proporcje podziału przychodów podatkowych stosuje się do ustalania kosztów uzyskania przychodów, a także wydatków nie stanowiących kosztów uzyskania przychodów przypadających na danego wspólnika i rozlicza łącznie w jednym zeznaniu podatkowym z przychodami z tytułu udziału w spółce<sup>14</sup> (rys. 1).

---

#### Przykład<sup>15</sup>

Wariant I. Przedsiębiorstwo jest prowadzone w formie dwuosobowej spółki komandytowo-akcyjnej, której komplementariuszem jest osoba prawna – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, natomiast akcjonariuszem – osoba fizyczna. Zgodnie z postanowieniami statutowymi S.K.A. udział obu wspólników w zysku spółki jest równy (50%). W 2010 r. spółka, ponosząc całkowite koszty uzyskania przychodów w wysokości 250 000 zł, osiągnęła całkowite przychody ze sprzedaży o wartości 350 000 zł. Poza tym zakładamy, że:

– uzyskane przychody ze sprzedaży i poniesione koszty ich uzyskania ustalone w oparciu o przepisy uor są równe przychodom podatkowym i kosztom podatkowym ustalonym w oparciu o przepisy updog i updog;<sup>16</sup>

– akcjonariusz S.K.A. nie posiada dochodów z innych źródeł i nie korzysta z odliczeń od dochodu do opodatkowania czy też z odliczeń od podatku dochodowego;

– jedynym właścicielem sp. z o.o. jest osoba fizyczna;

– komplementariusz S.K.A. jest sp. z o.o., która w 2011 r. osiągnęła następujące wyniki finansowe:

- całkowite przychody ze sprzedaży, w tym z tytułu udziału w zysku S.K.A. – 550 000 zł,
  - całkowite koszty uzyskania przychodów, w tym z tytułu partycypacji w kosztach S.K.A. – 400 000 zł,
  - zysk brutto – 150 000 zł;
  - sp. z o.o., będąca komplementariuszem S.K.A., jest podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych ustalonego w oparciu o 19% stopę podatkową (art. 19 updog);
  - właściciel sp. z o.o., będącej komplementariuszem S.K.A., postanowił nie wypłacać dywidendy za 2011 r.
- 

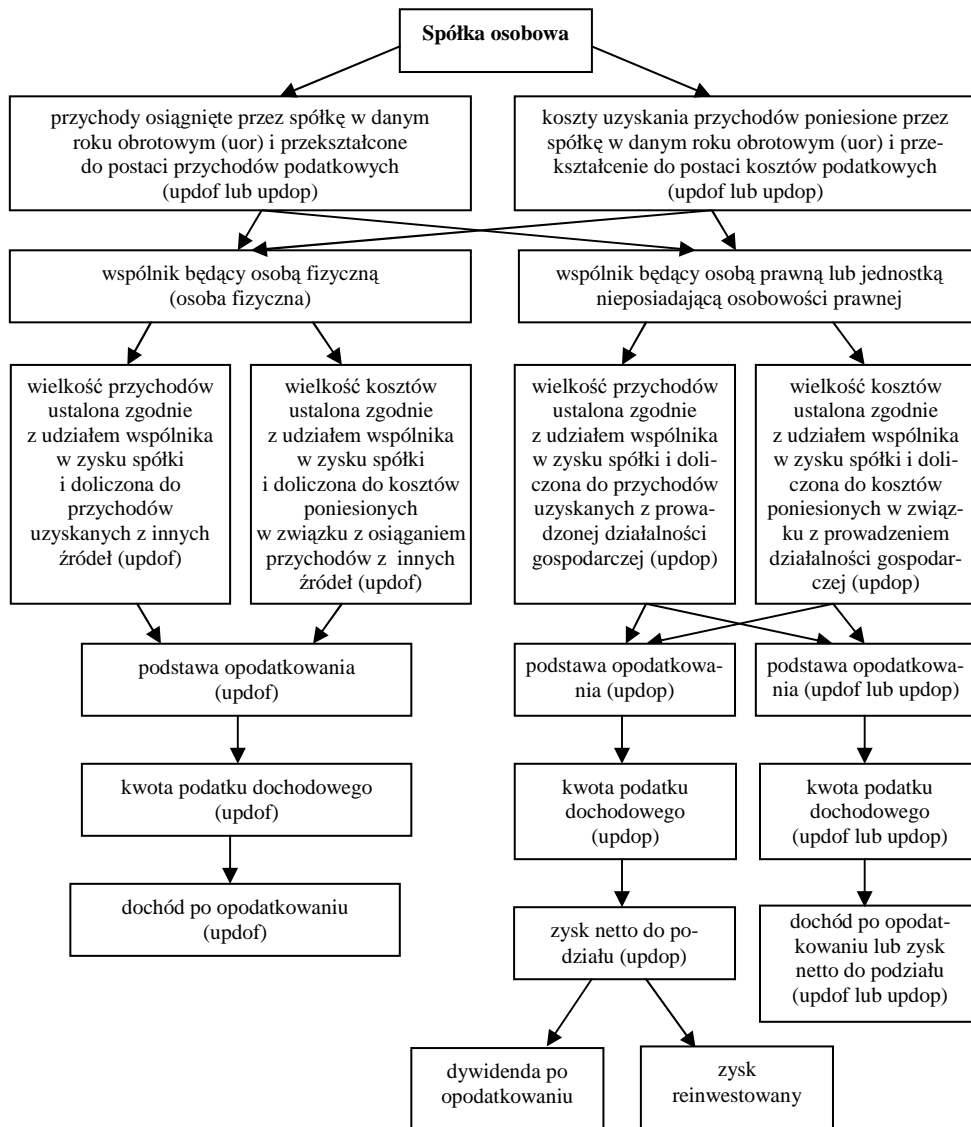
updog. Jeśli dochód do opodatkowania nie przekracza kwoty 85 528 zł stawka podatkowa wynosi 18%, jeśli z kolei dochód do opodatkowania jest wyższy od kwoty 85 528 zł – stawka ta wynosi 32%. Updog umożliwia także osobom fizycznym prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowanie dochodów według liniowej 19% stawki podatkowej, po spełnieniu określonych w ustawie warunków (art. 9a, ust. 2 lub ust. 7 oraz art. 30c updog).

<sup>13</sup> Art. 1, ust. 2 przewiduje *expressis verbis*, że przepisy updog nie mają zastosowania do spółek niemających osobowości prawnej. Dodany od 1 stycznia 2005 r. do art. 1 ust. 3 updog zawiera zastrzeżenie, że przepisy tej ustawy mają jednak zastosowanie do spółek niemających osobowości prawnej mających siedzibę lub zarząd w innym państwie, jeżeli zgodnie z przepisami tego państwa spółki te są traktowane jako osoby prawne i podlegają w tym państwie opodatkowaniu od całości swoich dochodów bez względu na miejsce ich osiągania. Por. A. J a m r o ż y, M. J a m r o ż y, *Spółka osobowa prawa handlowego*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 120–121.

<sup>14</sup> Art. 8, ust. 2, pkt 1 updog.

<sup>15</sup> Dane liczbowe zawarte w przykładzie są hipotetyczne.

<sup>16</sup> W związku z tym, iż problematyka przychodów podatkowych i kosztów podatkowych wykracza poza przedmiot zainteresowania niniejszej publikacji, nie będzie poddana głębszej analizie.

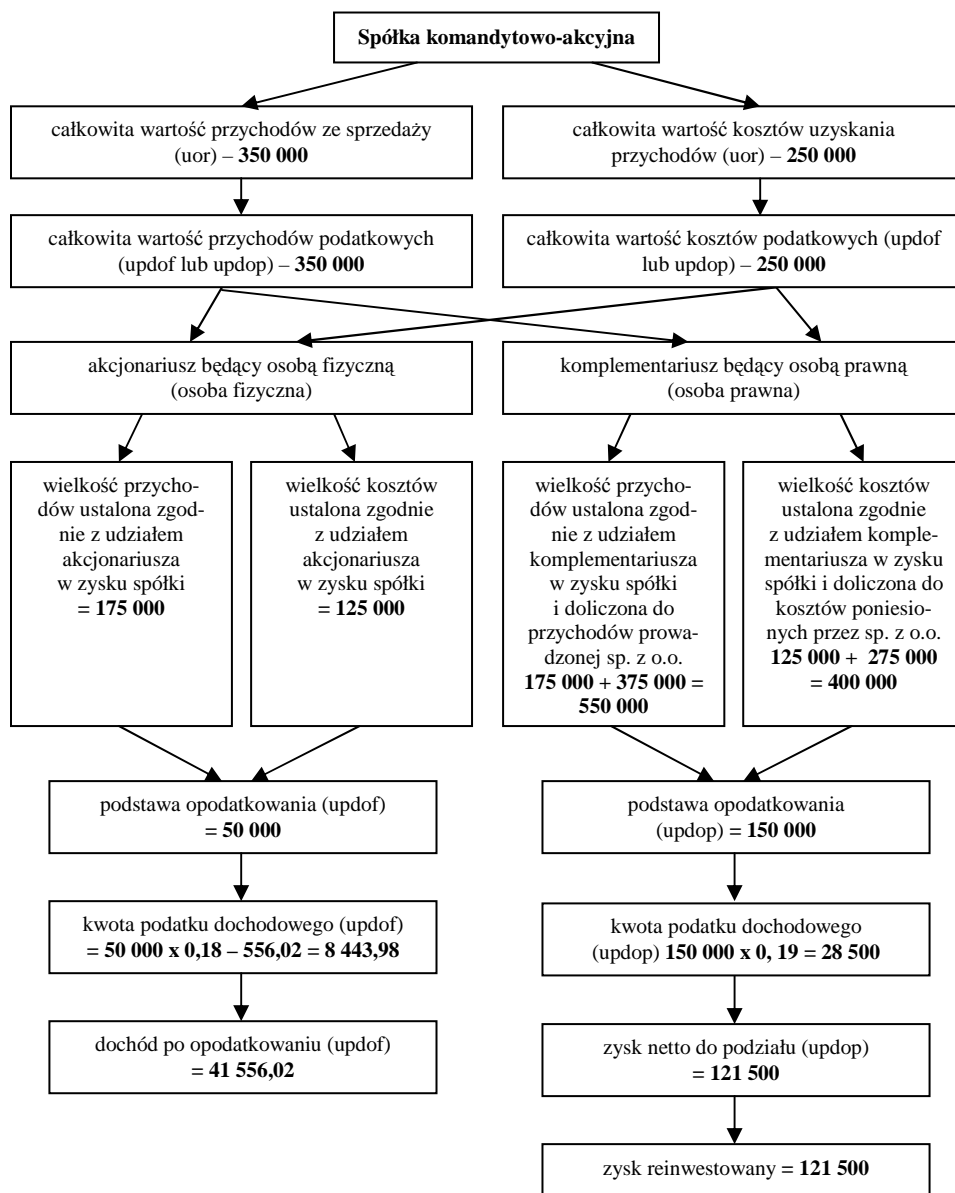


Rys. 1. Tworzenie, podział i opodatkowanie zysku w spółkach osobowych<sup>17</sup>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych*. Tekst jedn.: DzU 2011, nr 74, poz. 397 z późn. zm.; *Ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych*. Tekst jedn.: DzU 2010, nr 51, poz. 307 z późn. zm.; *Ustawy z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*, DzU 2000, nr 94, poz. 1037 z późn. zm.; *Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*. Tekst jedn.: DzU 2009, nr 152, poz. 1223 z późn. zm.

<sup>17</sup> Wszystkie spółki osobowe w Polsce, także cywilne, podlegają tym samym zasadom podziału i opodatkowania zysku.

Egzemplifikacja sposobu ustalania dochodu wspólników przykładowej S.K.A. z tytułu udziału w jej zysku i sposobu opodatkowania tegoż dochodu w zależności od kategorii wspólnika przedstawia się następująco (rys. 2).



Rys. 2. Tworzenie, podział i opodatkowanie zysku w spółkach osobowych – egzemplifikacja (dane w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie rys. 1.

Wariant II. Przyjmując za obowiązujące wszystkie założenia znajdujące się w wariantcie I i rozważając przypadek, w którym właściciel sp. z o. o. podejmuje decyzję o wypłacie całości zysku netto w postaci dywidendy, można zauważyć, że:

– dochód do dyspozycji właściciela sp. z o. o., będącego komplementariuszem S.K.A., po opodatkowaniu wynosi 98 415 zł, gdyż:

$$121\,500 - (121\,500 \times 0,19^{18}) = 98\,415 \text{ zł,}$$

– dochód właściciela sp. z o.o. będący rezultatem jej działalności jako komplementariusza S.K.A. został opodatkowany podwójnie – na poziomie sp. z o.o. oraz w momencie wypłaty dywidendy. A zatem, różnicę w wysokości obciążenia podatkowego osoby fizycznej będącej akcjonariuszem S.K.A. i osoby fizycznej, będącej jedynym właścicielem sp. z o.o., która jest komplementariuszem S.K.A., można ustalić następująco:

$50\,000 \times 0,19 = 9\,500 \text{ zł}$  – kwota podatku dochodowego zapłacona przez sp. z o.o. od dochodu z tytułu udziału w zysku S.K.A. – opodatkowanie na poziomie spółki;

$40\,500 \times 0,19 = 7\,695 \text{ zł}$  – kwota podatku dochodowego od wypłaconej dywidendy – opodatkowanie na poziomie właściciela;

$40\,500 - 7\,695 = 32\,805 \text{ zł}$  – dochód do dyspozycji właściciela sp. z o.o. z tytułu udziału tej spółki w zysku S.K.A., której jest komplementariuszem;

$41\,556,02 - 32\,805 = 8\,751,02 \text{ zł}$  – dodatkowa kwota podatku dochodowego, którą *de facto* zobowiązany jest uiścić właściciel sp. z o.o., z tytułu udziału tej spółki jako komplementariusza w zyskach S.K.A.<sup>19</sup>

Biorąc pod uwagę obecny stan prawny, komplementariusz w S.K.A. podlega opodatkowaniu na takich samych zasadach jak wspólnicy innych spółek osobowych. Bez względu na to, czy komplementariusz jest osobą prawną czy fizyczną, ciąży na nim obowiązek odprowadzania zaliczek na podatek dochodowy. W przypadku akcjonariuszy z kolei ten obowiązek nie jest już taki oczywisty. Prowadzone od kilku lat spory akcjonariuszy z organami podatkowymi oraz niejednolita linia orzecznicza dotyczą przede wszystkim momentu powstania obowiązku podatkowego z tytułu udziału akcjonariusza w zysku S.K.A. oraz klasyfikacji źródła dochodu/przychodu do opodatkowania (tab. 2).

### 3.1. Przesłanki opodatkowania dochodu akcjonariusza S.K.A. jak dochodu z działalności gospodarczej

W odniesieniu do kwestii opodatkowania dochodów akcjonariusza z tytułu udziału w zysku spółki komandytowo-akcyjnej jak dotąd nie wypracowano zgodnego stanowiska. Główna przyczyna rozbieżności poglądów w tym zakresie tkwi w specyfice formuły prawnej S.K.A.

<sup>18</sup> Według art. 22.1. upod podatek dochodowy od dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium RP ustala się w wysokości 19% uzyskanego przychodu.

<sup>19</sup> Należy zauważyć, że komplementariusz S.K.A. będący osobą prawną uiszcza podatek dochodowy z tytułu udziału w zysku spółki osobowej w kolejnym roku podatkowym.



Tabela 2

Status podatkowy akcjonariusza S.K.A., będącego osobą fizyczną – możliwe rozstrzygnięcia

Wyszczególnienie	Klasyfikacja źródła przychodów akcjonariusza S.K.A.	
Moment powstania dochodu do opodatkowania	Przychody akcjonariusza z tytułu udziału w zysku S.K.A. są przychodami z działalności gospodarczej (art. 10, ust. 1, pkt 3 oraz art. 8, ust. 1 updof). Akcjonariusz jest zobowiązany odprowadzać comiesięczne zaliczki na podatek dochodowy w ciągu roku obrotowego tak, jak komplementariusz (art. 14 updof). Akcjonariusz może opodatkować dochód z tytułu udziału w zysku S.K.A. według skali progresywnej lub według 19% stawki liniowej, łącząc go z przychodami z innych źródeł, o ile w ciągu roku obrotowego takie osiągnął (art. 9a, ust. 5 updof).	Przychody akcjonariusza z tytułu udziału w zysku S.K.A. są przychodami z kapitałów pieniężnych (art. 10, ust. 1, pkt 7 updof). Akcjonariusz nie odprowadza comiesięcznych zaliczek na podatek dochodowy w ciągu roku obrotowego tak, jak komplementariusz. Dochód akcjonariusza zostaje obciążony 19% zryczałtowanym podatkiem dochodowym w chwili wypłaty dywidendy tak, jak dochód akcjonariusza spółki akcyjnej (art. 30a, ust. 1, pkt 4 updof) <sup>20</sup> .

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych*. Tekst jedn.: DzU 2010, nr 51, poz. 307 z późn. zm.

Spółka ta, z jednej strony należy do handlowych spółek osobowych, nieposiadających osobowości prawnej, co siłą rzeczy spowodowało przejęcie obowiązku ustalania i uiszczania kwot podatku dochodowego przez ich wspólników, z drugiej strony – konstytutywną kategorią wspólnika tej spółki jest akcjonariusz, który pełni w spółce rolę biernego inwestora, nie mającego prawa do reprezentowania spółki i jej zarządzania czy też nadzorowania, co z kolei uzasadniałoby tezę o braku obowiązku ustalania i odprowadzania przez niego comiesięcznych zaliczek na podatek dochodowy.

Rozliczne interpretacje Dyrektorów Izb Skarbowych, Ministra Finansów oraz uzasadnienia do wyroków Naczelnych i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych w powyższej kwestii nie są spójne.

Przytaczając orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 stycznia 2012 r. (II FSK 1326/10)<sup>21</sup> i powołując się na jego argumentację, że

<sup>20</sup> Przy czym należy pamiętać, że dywidenda otrzymana przez akcjonariusza S.K.A. nie może być opodatkowana jednorazowym zryczałtowanym podatkiem dochodowym z tytułu udziału w zyskach osób prawnych na podstawie art. 30a, ust. 1, pkt 4 updof, gdyż S.K.A. nie posiada osobowości prawnej.

<sup>21</sup> <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/47A13559EB>. Takie samo stanowisko zostało zaprezentowane: w wyroku NSA z 30 marca 2011 r. (II FSK 1925/09), w wyroku NSA z 5 maja 2011 r. (II FSK 2126/09) czy też w wyroku WSA we Wrocławiu z 17 lutego 2012 r. (I SA/Wr 1780-1781/11).

obowiązujące przepisy wyraźnie wskazują, że podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych nie jest spółka komandytowo-akcyjna, lecz wspólnicy tej spółki, podać należy, że udział wspólników w zysku spółki podlega opodatkowaniu na zasadach ogólnych, łącznie z innymi przychodami, jak przychód z działalności gospodarczej według skali przewidzianej w art. 27 updof, bądź 19% stawką liniową. NSA wskazał nadto, że art. 147 § 1 ksh zapewnia co do zasady udział obu kategoriom wspólników spółki w wypracowanym przez nią zysku proporcjonalnie do ich wkładów wniesionych do spółki, zaznaczając przy tym odmienną sytuację akcjonariusza S.K.A., do którego stosuje się odpowiednio przepisy ksh dotyczące spółki akcyjnej. Na mocy art. 347 § 1 ksh w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 ksh, prawo do udziału w zysku spółki powstaje dopiero z chwilą wykazania tego zysku w sprawozdaniu finansowym spółki, zbadanym przez biegłego rewidenta i jego przeznaczenia przez zgromadzenie wspólników do wypłaty akcjonariuszom. Oznacza to, zdaniem NSA, że dopóki nie zapadnie odpowiednia uchwała o podzieleniu zysku, akcjonariusz nie ma skutecznego roszczenia o jego wypłatę. Na podstawie art. 146 § 2 pkt 2 ksh, uchwała o podziale zysku spółki pomiędzy jej akcjonariuszy, wymaga zgody wszystkich jej komplementariuszy. NSA uznał więc, że w przypadku komplementariusza zysk z udziału w spółce należy mu się z mocy prawa, o ile wspólnicy nie podejmą odmiennej uchwały. Natomiast akcjonariuszowi przysługuje zysk ze spółki tylko wtedy, gdy komplementariusze podejmą odpowiednią uchwałę o jego podziale. Z tej przyczyny, według NSA, użyte w art. 8 ust. 1 updof sformułowanie „przychód z udziału w spółce niebędącą osobą prawną” należy rozumieć w sposób uwzględniający status akcjonariusza w spółce komandytowo-akcyjnej. Akcjonariuszowi temu przysługuje na mocy art. 347 § 1 ksh w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 ksh prawo do udziału w zysku spółki komandytowo-akcyjnej. Prawo do udziału w zysku ma postać uprawnienia akcjonariusza do żądania od spółki wypłaty części zysku za dany rok, po spełnieniu określonych w ksh warunków.

Po spełnieniu owych warunków udziału w zysku za dany rok obrotowy akcjonariusz nabywa wierzytelność o wypłatę dywidendy. Wierzytelność ta jest skonkretyzowana przedmiotowo i podmiotowo, a zatem od momentu powstania przyjmuje postać roszczenia o wypłatę dywidendy. Trudno było zatem zdaniem NSA uznać, że akcjonariusz spółki komandytowo-akcyjnej ma obowiązek wpłacania w trakcie roku zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych. Jest to niemożliwe, albowiem w trakcie roku podatkowego nie powstaje u niego przychód należny, co wynikać miało z art. 44 ust. 1 i 3 updof.

Argumentem *a contrario* może być interpretacja Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 8 lutego 2012 r.<sup>22</sup>, który wskazuje, że przychód akcjonariusza spółki

<sup>22</sup> <http://interpretacje-podatkowe.org/akcjonariusz/iptpb2-415-685-11-6-akr?zaznacz=interpretacja+dyrektora+izby+skarbowej+w+w+%C5%82odzi+z+dnia+8+lutego>.

Podobne stanowisko prezentują: Dyrektor Izby Skarbowej w Warszawie z dnia 7 czerwca 2010 r. (IPPB1/415-362/10-2/EC) oraz z dnia 4 listopada 2010 r. (IPPB1/415-749/10-2/ES); Dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu z dnia 22 września 2010 r., (ILPB2/415-773/10-3/JK); Dyrek-

komandytowo-akcyjnej należy ustalać na bieżąco proporcjonalnie do jego udziału w zyskach i ciąży na nim obowiązek comiesięcznego odprowadzania zaliczek na PIT.

### 3.2. Problem opodatkowania dochodu akcjonariusza S.K.A. jak przychodów z kapitałów pieniężnych<sup>23</sup>

Za kolejny przykład podejmowania prób rozstrzygnięcia niejasności w odniesieniu do momentu powstania przychodu po stronie akcjonariusza S.K.A. oraz obowiązku odprowadzania przez niego zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych można uznać uchwałę NSA z dnia 16 stycznia 2012 r. (II FPS 1/11 – Uchwała NSA) oraz Interpretację ogólną Ministra Finansów z dnia 11 maja 2012 r. (nr DD5/033/1/12/KSM/DD-125).

NSA uznał, że przychód akcjonariusza S.K.A., będącego osobą fizyczną i jednocześnie niebędącego komplementariuszem, z tytułu dywidendy wypłacanej na podstawie uchwały walnego zgromadzenia o podziale zysku podlega opodatkowaniu w dniu faktycznego otrzymania dywidendy, co oznacza brak obowiązku uiszczania przez niego zaliczek w ciągu roku obrotowego. Z pewnością ta pragmatyczna wykładnia pozwala na wyeliminowanie wielu problemów praktycznych związanych z ustalaniem oraz przypisaniem dochodu akcjonariuszom, zwłaszcza w spółkach, w których liczba akcjonariuszy jest znaczna lub skład akcjonariatu często się zmienia. Jeśli spółka wyemitowała akcje na okaziciela, to zidentyfikowanie akcjonariuszy może być szczególnie trudne, a nawet niemożliwe<sup>24</sup>. Dodatkowo akcjonariusz z racji pełnionej roli w spółce nie mogąc

---

tor Izby Skarbowej w Bydgoszczy z dnia 27 maja 2009 r. (ITPBI/415-216/09/MR); Dyrektor Izby Skarbowej w Katowicach z dnia 17 marca 2011 r. (IBPBI/1/415-1309/10/SK).

<sup>23</sup> W rozdziale drugim updof (art. 10-20) zostały określone źródła przychodów, będących podstawą do ustalenia dochodu do opodatkowania, wśród których znajdują się kapitały pieniężne i prawa majątkowe, w tym odpłatne zbycie praw majątkowych. Za przychody z kapitałów pieniężnych updof (art. 17, ust. 1) uważa się m. in. odsetki od pożyczek, odsetki (dyskonto) od papierów wartościowych, dywidendy i inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, których podstawą uzyskania są udziały (akcje) w spółce mającej osobowość prawną lub spółdzielni czy też przychody z odpłatnego zbycia pochodnych instrumentów finansowych oraz z realizacji praw z nich wynikających.

<sup>24</sup> Zgodnie z treścią art. 341, par. 1 ksh, w księdze akcyjnej, którą zobowiązany jest prowadzić zarząd spółki akcyjnej, znajdują się informacje o akcjonariuszach posiadających akcje imienne i osobach, które dokonały częściowej wpłaty na akcje na okaziciela w zamian otrzymując świadectwa tymczasowe. Dokument akcji na okaziciela nie może być wydany przed dokonaniem pełnej wpłaty (art. 335 ksh). Przeniesienie akcji na okaziciela następuje przez oddanie dokumentu akcji (art. 339 ksh). *Wobec spółki uważa się za akcjonariusza tylko tę osobę, która jest wpisana do księgi akcyjnej, lub posiadacza akcji na okaziciela, z uwzględnieniem przepisów o obrocie instrumentami finansowymi* (art. 343, par. 1). Por. S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do artykułów 301–458*, t. 3, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003, s. 317.

kontrolować prawidłowości rozliczeń jej kosztów i przychodów, nie może też ustalić w odpowiedniej wysokości kwot zaliczek na podatek<sup>25</sup>. Co więcej, NSA umożliwia S.K.A. reinwestycję zysków przypadających akcjonariuszom przed opodatkowaniem, co na gruncie praktyki oznacza, że obowiązek podatkowy może dotyczyć tylko komplementariusza bądź komplementariuszy. Jeśli zatem, zgodnie ze statutem spółki, komplementariusz ma niewielki udział w zysku spółki, np. 1 %, płaci *de facto* niskie zaliczki na podatek dochodowy, a sama spółka, dopóki nie podejmie decyzji o wypłacie zysku akcjonariuszom, może go akumulować bez konieczności opodatkowania<sup>26</sup>. Takie ukształtowanie struktury udziałowej w S.K.A. jest zgodne z przepisami kodeksowymi i zasadą swobody umów (art. 353 kc), gdyż jak dotąd nie uregulowano prawnie minimalnego zaangażowania kapitałowego komplementariusza będącego współwłaścicielem spółki komandytowej bądź spółki komandytowo-akcyjnej<sup>27</sup>.

Opisane powyżej korzyści dla akcjonariuszy S.K.A. i samej spółki są niewątpliwe i czynią z niej bardziej transparentną konstrukcję prawną niż była nią do tej pory. Jednak pozostałe argumenty, jakich używa NSA uzasadniając treść uchwały, nie są już takie oczywiste. NSA uznał, że przychód akcjonariusza z udziału w S.K.A. nie jest przychodem z działalności gospodarczej, bo wynika wyłącznie z posiadania prawa majątkowego w postaci akcji S.K.A.<sup>28</sup> Zdaniem Sądu dla podatkowej kwalifikacji źródła przychodu akcjonariusza nie ma żadnego znaczenia, czy S.K.A. osiągała przychody z działalności gospodarczej, czy jakiegokolwiek innej<sup>29</sup>. Gdyby ten pogląd uznać za trwały i obowiązujący, to akcjonariusz będący osobą fizyczną nie mógłby wybrać 19% stawki liniowej stosowanej do dochodów ze źródła działalność gospodarczą ani odliczać jakiegokolwiek kosztów uzyskania przychodów. Uzasadnienie to stoi w sprzeczności z treścią art. 8.1. ust.1 updog, zgodnie z którą przychody wspólnika będącego

<sup>25</sup> A. Jamróży, M. Jamróży, *op. cit.*, s. 149.

<sup>26</sup> Opinia prawna w sprawie projektu ustawy o zmianie *Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw* z dnia 24 sierpnia 2012 r. wydana przez Adwokacką Spółkę Partnerską Grzybowski, Guzek Jackowski;

<sup>27</sup> J. Jerzmanowski, *Praktyczne aspekty tworzenia i organizacji spółek komandytowych z udziałem spółek z o.o. jako komplementariuszy*, „Przegląd Prawa Handlowego”, grudzień 2010, s. 45.

<sup>28</sup> Analogiczny pogląd był już przedstawiany we wcześniejszym orzecznictwie, np. w wyroku WSA w Poznaniu z 15 grudnia 2009 r. (I SA/Po 820/09), w wyroku NSA z 4 grudnia 2009 r. (II FSK 1097/08), w wyroku WSA w Krakowie z 13 marca 2008 r. (I SA/Kr 1372/07) czy w wyroku WSA w Krakowie z 20 grudnia 2007r. (I SA/Kr 1181/07). Należy też zauważyć, że akcjonariuszowi S.K.A. (podobnie jak akcjonariuszowi spółki akcyjnej) przysługują prawa korporacyjne, np. prawo do głosowania na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy czy prawo do informacji.

<sup>29</sup> Należy zauważyć, że na gruncie *Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych* występuje podział źródeł przychodów, przy czym wyodrębniono osiem źródeł. W zależności od kwalifikacji przychodów inne mogą być: sposób ustalenia podstawy opodatkowania, wysokość podatku, a także obowiązki dokumentacyjne i deklaracyjne. Z kolei *Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych* nie wyodrębnia źródeł dochodu.

osobą fizyczną z udziału w każdej spółce nieposiadającej osobowości prawnej, bez względu na jej rodzaj, są przychodami z pozarolniczej działalności gospodarczej.

Inną kontrowersją w treści uchwały NSA jest nierozliczanie kosztów uzyskania przychodów z udziału akcjonariuszy w S.K.A. wg brzmienia art. 5 ust 2 *Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, czyli nie łączenie ich z kosztami uzyskania przychodów akcjonariusza będącego osobą prawną.

Kolejną próbą ujednoczenia regulacji prawnych dotyczących kwestii opodatkowania dochodów akcjonariuszy jest projekt *Ustawy z dnia 24 sierpnia 2012 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw*<sup>30</sup>. Zakłada on, że spółki komandytowo-akcyjne zostaną objęte przepisami *Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, zachowując status osoby spółki osobowej. Jeśli ustawa wejdzie w życie w niezmienionym kształcie, wszystkie S.K.A. zostaną opodatkowane tak jak spółki kapitałowe.

#### 4. ZAKOŃCZENIE

Spółka komandytowo-akcyjna jako spółka osobowa nieposiadająca osobowości prawnej jest formą prawną, która obecnie *de facto* – głównie ze względu na możliwość zwiększania poziomu kapitału zakładowego poprzez kolejne emisje akcji, deklaratoryjne określanie proporcji udziałów w zysku spółki poszczególnych wspólników oraz eliminację podwójnego opodatkowania – stanowi niezwykle atrakcyjny instrument optymalizacji podatkowej spółek, także kapitałowych, które są jej właścicielami. Jednak, niejednolita linia orzecznicza w odniesieniu do momentu powstania obowiązku podatkowego z tytułu udziału akcjonariusza w zysku S.K.A. oraz klasyfikacji źródła dochodu/przychodu do opodatkowania powodują, że S.K.A. jest dzisiaj mało transparentną i nieprzewidywalną formułą prawną prowadzenia działalności gospodarczej. Dodatkowo, tę niepewność wśród obecnych i potencjalnych właścicieli S.K.A. w stosunku do obciążeń podatkowych ich działalności wzmacniają postanowienia projektu *Ustawy z dnia 24 sierpnia 2012 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw*, zakładające m. in. zrównanie statusu podatkowego S.K.A. ze statusem osób prawnych.

---

<sup>30</sup> Biuletyn Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji;  
<http://bip.rcl.gov.pl/portal/rcl/>.

**BIBLIOGRAFIA**

- Bilewska K., *Zaskarżanie uchwał walnego zgromadzenia spółki komandytowo-akcyjnej – de lege lata i de lege ferenda*, „Przegląd Prawa Handlowego”, listopad 2012, nr 11.
- Golec S., *Opodatkowanie podatkiem dochodowym akcjonariuszy spółek komandytowo-akcyjnych – zagadnienia problemowe*, „Przegląd Podatkowy” 2012, nr 6.
- Grzybowski S. (red.), *System prawa cywilnego*, t. 1, Wrocław 1985.
- Helin A., Bernaziuk A., *Kapitały własne w świetle prawa handlowego, bilansowego i podatkowego w różnych formach działalności gospodarczej*, Centrum Doradztwa i Informacji Difi, Warszawa 2006.
- <http://bip.rcl.gov.pl/portal/rcl/>.
- <http://interpretacje-podatkowe.org/akcjonariusz/iptpb2-415-685-11-6-akr?zaznacz=interpretacja+dyrektora+izby+skarbowej+w+%C5%82odzi+z+dnia+8+lutego>.
- <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/47A13559EB>.
- Jamróży A., Jamróży M., *Spółka osobowa prawa handlowego*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012.
- Jerzmanowski J., *Praktyczne aspekty tworzenia i organizacji spółek komandytowych z udziałem spółek z o.o. jako komplementariuszy*, „Przegląd Prawa Handlowego”, grudzień 2010.
- Kidyba A., *Nowy typ spółki – spółka komandytowo-akcyjna*, „Edukacja Prawnicza” 2002, nr 3.
- Malinowski D. M., *Przekształcenie spółki kapitałowej w osobową – opodatkowanie niepodzielonego zysku*, „Przegląd Podatkowy” 2012, nr 8.
- Nowacki J., *„Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa*, „Państwo i Prawo” 1964, nr 3.
- Saczywko M., *Zakaz dokonywania czynności „z samym sobą” a reprezentacja spółki jawnej w umowach ze współnikami*, „Przegląd Prawa Podatkowego”, listopad 2012, nr 11.
- Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do artykułów 301–458*, t. 3, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003.
- Ustawa Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r.*, DzU 1964, nr 16, poz. 93 z późn. zm.
- Ustawa z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych*. Tekst jedn., DzU 2011, nr 74, poz. 397 z późn. zm.
- Ustawa z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*, DzU 2000, nr 94, poz. 1037 z późn. zm.
- Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych*. Tekst jedn., DzU 2010, nr 51, poz. 307 z późn. zm.

Agnieszka Janus

**IMPLICATIONS OF INCOME TAXATION FOR A STOCKHOLDER OF  
A LIMITED JOINT-STOCK PARTNERSHIP FOR ITS ATTRACTIVENESS  
AS A LEGAL FORM OF BUSINESS ACTIVITY**

The main aim of this article is presentation of rules concerning evaluation of income tax for a stockholder of a joint-stock partnership based on the share in profits as well as the taxation in the light of the provisions in force. A joint-stock partnership is one of relatively new legal forms used by Polish entrepreneurs (businessmen). At present, in regard to commercial partnerships most controversies and problems arise from the issue of income taxation for the partners, who obtain it from their business activity. For the taxation purposes, a commercial partnership is regarded as non-existent, because it is not the subject of the legal regulations concerning tax. Thus the true taxpayers are the partners of the commercial partnership – natural persons or legal persons. However, the inconsistent tax ruling in regard to the moment when the tax duty comes to force based on the

share in profits of JSP, as well as the classification of the source of income for taxation cause that JSP I, at present, not transparent and unpredictable legal form of business activity. Moreover, this uncertainty felt by present and potential partners of JSP in regard to tax burden connected with their business activity is enhanced by the proposed regulations of a draft bill dated on the 24 August 2012 regarding changes to the tax bill of legal entities, the tax bill of natural persons and some other bills, which propose the equation of the tax status of JSP and legal entities.

**Key words:** commercial companies, joint-stock partnership division of profits, income tax, tax optimization.